

MUVAZAA

İ. Bülent YILMAZ (*)

YIL : 1980

YER : Balıca-Bafra/Samsun

OLAY: Bir ilçede muvazaalı olarak çalıştırılmakta olan eczanenin mesul müdürü Ecz. G.K.'nın ayrılmak istemesi ve yerine bulunan eczacının odaya müracaatı üzerine olaya, 6.Bölge Eczacı Odası müdahale eder. Yeni eczacıya olay anlatılır ve muhtemel tehlikelere karşı uyarılır. Sonunda eczacı vazgeçer. Yeni bir mesul müdür bulmakta zorluk çeken ve ayrılmak isteyen eczacı bir türlü yakasını kurtaramaz. Sonunda eczacı ruhsatını teslim eder ve eczaneyi kapattığını dilekçeyle Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü'ne bildirir. Alınan ifadesinde aynen şöyle der:

Ecz.G.K.: Zamanında bir hata yaptım. Gerekirse eczaneyi kapatıp bu muvazaayı bozacağım.

SONUÇ: Eczane kapatılır. Eczacı arkadaşımız büyük bir sıkıntıdan kurtarılır. Kendisi, Onur Kuruluna sevk edilir.

KARAR: 6.Bölge Eczacı Odası Onur Kurulu eczacının iyi niyetini ve eczanenin kapatılması için gösterdiği çabayı dikkate alarak dosyayı kapatır.

YIL : 1983

YER : Samsun

OLAY: Samsun'da muvazaalı bir eczane açılmak istenir. Oda, yaptığı tahkikatta kesin muvazaa kanaatine varır. Bakanlıktan müfettiş istenir. Müfettiş yaptığı inceleme sonunda muvazaayı kanıtlar ve tutanağında aynen şöyle yazar:

1. Ruhsat işleminin iptal edilmesini,
2. Aynı yerde açılacak her eczane girişiminin de titizlikle incelenmesi konusunda ilgili makamların uyarılmasını,
3. Eczacının Oda Onur Kuruluna sevkini arz

ve talep ederim.

SONUÇ: Ruhsat verilmez, eczacı Onur Kurulunca 15 gün meslekten men edilir. Karar Yüksek Onur Kurulunca onaylanır.

YIL : 1984

YER : Samsun

OLAY : Muvazaalı olduğu, eczacı odası tarafından bilinen bir eczanenin, sahibi gibi görünen eczacının, Oda tahkikatı sırasında başvuru ifadesinde yer alan cevaplar:

— 1982 yılı içerisinde ne kadar vergi ödediğimi hatırlamıyorum.

— Yanımda çalışan personelin adını biliyor, ancak soyadını hatırlamıyorum.

— Ben olmadığım zamanlar 13-14 yaşlarındaki çırağım yerime bakıyor.

SONUÇ: Tüm çabalara rağmen bu eczanenin açılması önlenememiştir. Eczane halâ çalışmaktadır.

Olaylar ve sonuçlar ! Yukarıda sadece birkaç örnek verdiğimiz muvazaa nedir, önlemek için neler yapılmalıdır? Eczacılarımızın olaya bakışı nasıldır? Burada, bu sorulara bir cevap aramak ve böylesine kötü bir olayı, diplomaya, mesleğe layıksızlık, ihamet olayını yüzeysel de olsa anlatmak istiyoruz:

6643 sayılı TEB kanununun 20/a maddesi muvazaayı önlemede kime görev düştüğü konusunda şunları söylüyor:

"Kanun haricinde menfaat temin etmek amacı ile gerek aza ve gerek meslek mensupları ile başka şahıslar arasında gizli anlaşmalar yapılmasına ve muvazaa yolu ile müesseseler kurulmasına mani olmak eczacı odalarının görevidir."

* A.Ü.Eczacılık Fakültesi Öğrencisi

6197 sayılı kanununun 40. maddesi yine muvazaa ile ilgili:

"Bu kanunda yazılı usullere uygun olarak ruhsatname almaksızın eczane açanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve 5000 TL'ndan 50.000 TL'na kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Mahkeme kararına gerek olmaksızın bu gibi yerler mahalhin en büyük sağlık amiri tarafından derhal kapatılır."

Görüldüğü üzere kanun yetkiyi Eczacı Odalarına bırakıyor ve cezayı da belirtiyor. Bu yetkiyi odaların ne derece kullandıkları ve denetimleri ne derece yaptıklarını bir tarafa bırakıp muvazaa nedir? şimdi ona bir göz atalım:

MUVAZAA NEDİR?

Tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla kendi gerçek iradelerine uymayan, sahte beyanla aralarında gizli hüküm ve sonuçları taşıyan bir yolla açılmış eczaneler, "muvazaalı eczaneler" olarak tanımlanmaktadır.

NE ZAMAN BAŞLADI?

Serbest eczanelere ait tahdidin 1954'de kalkması ile eczane açmanın çok cazip olduğu 1934-1958 yıllarında, özellikle eczanesi az yerleşim yerlerinde sermaye sahibinin diploma kiralaması ile muvazaa görülmeye başlandı. Eczacı kalfalarının da bu alanda rant taleplerinin artması ile büyük yerleşim yerlerinde süratle tirmanarak meslek içi bir problem oldu.

Tahdidin kalkmasından TEB Kanununun kabulü ve eczacı odalarının kurulmasına kadar geçen 4-5 yıllık dönemde ise muvazaayı kontrol edecek resmi bir meslek kuruluşundan da olmayışı bir boşluk yarattı.

Eczane sektöründeki ekonomik krizin arttığı 1977-1983 döneminde muvazaalı eczaneler bir ölçüde azaldı. Son zamanlarda ise eczane sahibi bazı eczacıların eczane zincirleri oluşturma girişimleri ile muvazaalı eczanelerin sayısında yeniden bir artış olduğu eczacı odalarında ifade edilmektedir.

MUVAZAAIYI GETİREN SEBEPLER

Eczanenin kâr getiren ciddi bir müessese ola-

rak kabul edilmesi ve sürsarjın yasallaşması ile işletme sermayesinin korunmuş olması orta boy yatırımla sağlam rant arayan sermaye sahipleri için çekici bir alan olarak görülmekte. Ayrıca ilaç ve eczacılığın da çok kâr bıraktığı -yanlış da olsa-, kamuoyunda yaygın bir kanı. Bunun yanında yeni mezun eczacının sermaye bulmakta çektiği güçlük muvazaayı getiren sebeplerden biri ve belki de en önemlisi.

Eczacı, bu gibi olumsuz koşullar altında istemese de "mesleğe giriş yapabilmek" için muvazaaya alet olabiliyor.

ECZACILARIN MUVAZAA YA BAKIŞLARI

1. Ecz. Nermin Yaşınkılıç (Ankara, 6 yıllık eczacı)

— Muvazaa nedir? Ne gözle bakıyorsunuz muvazaaya?

— "Diplomannın başkalarınca kullanılmasıdır bence muvazaa. Tabii ki meslek şerefine tamamen zıt düşen bir olaydır."

— Önlemek için sizce neler yapılmalıdır?

— "Odaların yetkileri artırılmalıdır. Ben çözümün ancak odaların olaya ciddiyet ve kararlıkla eğilmeleriyle olduğunu düşünüyorum. Şimdi yapılan mücadele yetersizdir."

2. Ecz. Ahter Ommaty (Ankara, 5 yıllık eczacı)

— Muvazaa deyince ne anlıyorsunuz? Olaya nasıl bakıyorsunuz?

— "Eczacı olmayan kişilerin eczane işletmesine muvazaa denir, diyorum. Bu olaya da alçaltıcı bir şey gözüyle bakıyorum. Halkın gözündeki bu olayda tek suçlu eczacı oluyor, sebepleri araştırılmıyor."

— Muvazaayı önlemede görev odaları mı, T.E.B.'ne mi yoksa S.S.Y.B.'na mı düşüyor?

— "Bence hepsine düşüyor. Ancak bunu önlemede T.E.B. ve odaların daha etkili olacağını zannediyorum."

3. Ecz. Leyla Çubuk (Ankara, 8 yıllık eczacı)

— Muvazaa nedir acaba?

— "Gerçek muvazaa eczacının eczanede bulunmadığı diplomasını kiralamasıdır. Aylık ile sermayedardan ücret alan eczacının yaptığı muvazaa değildir. Çünkü şartlar bugün bunu gerektirmektedir."

— Muvazaa sizce kötü birşey değil mi, yani?

- "Tabii ki, kötü ama çaresizlik diyorum."
- Denetlemeyi kim yapmalıdır?
- "Bence bakanlık takip edemez ancak oda denetlemeyi yapabilir. Bunun için de yetkileri artırılmalıdır."

4. Ecz. Nurten Saydam (Ankara, 15 yıllık eczacı)
- Muvazaa deyince ne anlıyorsunuz?
 - "Eczacı olmayan bir kişinin, başka birinin diplomasını kullanarak eczane açmasıdır."
 - Ne gözle bakıyorsunuz, muvazaaya?
 - "Hırsızlık gözüyle bakıyorum. Ancak eczacı muvazaaya mecburen itiliyor. Bu da ekonomik güçlüklerden kaynaklanıyor."
 - Ne yapılmalıdır muvazaayı önlemek için?
 - "Odalarn yetkisi artırılmalı ve İsveç gibi Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 2-3 eczacının birleşerek bir eczane açması uygulamasına gidilmelidir."

MUVAZAAAYI ÖNLEMELİK İÇİN NELER YAPILMALIDIR ?

Muvazaayla mücadele yıllardır gerek odalarca, gerekse eczacı meslektaşlarımızca sürdürülüyor. Pe-

ki neden bir sonuca gidilemiyor? Biz burada S.S.Y. B.'nı ya da eczacı odalarını suçlama gibi bir tutumda değiliz. Ancak, T.E.B.'nin aldığı bir kapatma kararının S.S.Y.B.'nce mutlaka uygulanması gerekir, gibi bir hükme varırsak sanıyoruz yanılıyor olmayız.

Bunun yanında T.B.M.M.'nde şu anda 18 tane eczacı milletvekili bulunduğunu düşünürsek, bu 18 değerli eczacı parlamenterimizden bu konuda çabalarını beklemek sanırım birer eczacı olarak bizler için fazla büyük bir istek olmasa gerek.

Bundan sonra bizlere asıl düşen, mesleğe atıldıktan sonra ne olursa olsun muvazaa gibi bir duruma düşmemek için onunla savaşmak olmalıdır. Meslek şeref ve haysiyetine ters düşen bu konuda bizler de dahil tüm eczacıların birlikte ve kararlı bir şekilde hareket etmesi kanımızca en doğru hareket olacaktır.

Kaynak: T.E.B. 6.Bölge Eczacı Odası Bülteni, Sayı 14

